Et Romanæ Pœnitentiariæ potestatem fecit concedendi Regularibus extra legitimum matrimonium natis, ut ad clausrales præfecturas promoveri possint —— Tertius est dispensatio. Dispensare potest Episcopus illegitime natum, quoad minores Ordines, & beneficium simplex, non autem quoad majores, & beneficia curam animarum habentia, dignitatem, Ordinem sacrum annexum habentem, ut Canonicatus Ecclesiarum cathedralium, de quo Trident. *Sess.* 24. *c.* 12. *de Reform.* & hoc etsi hoc impedimentum sit occultum, ut probabilius censetur. Nam esto idem Concilium, *c.* 6. permittat, ut Episcopus dispenset super irregularitatibus *ex delicto occulto*, non tamen *ex defectu occulto* provenientibus. Et hoc, quamvis filii sint Clericorum, qui beneficium Ecclesiasticum habeant, ut ex Trident. *Sess.* 25. *c.* 5. *de Reform.* nisi cum eis per Apostolicam Sedem fuerit dispensatum. Cap. *Constitutus*. Cap. *ex Tua* & Cap. *Ex transmissa*, Extra, *de Filiis Presbyterorum*.

XVIII. Defectus membrorum inducit irregularitatem (idem dic de vitio corporis) cum vel absolute Ordinis functiones impedit, ut cæcitas; aut quo fit, ut nisi cum scandalo, & deformitate possint exerceri. Ita Alexander III. qui consultus de Presbytero, qui parte digiti truncatus fuerat in pugna, quam ipse concitarat, respondit. Extra, *de Corp. vit.* c. 1. eum non esse ob hoc irregularem: *Cum non perdiderit eamrum de digito, quin sine scandalo possit solemniter celebrare*. E contra vero Innocentius III. Extra, *de Cleric. egrot.* c. 2. ideo Presbyteram, cui dimidia manus abscissa fuerat, irregularem pronuntiat: *Quod nec secure propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri, sacrificium offerre posset*. Hinc vetant Canones, ne qui in oculo sinistro caret lumine, Sacerdotio initietur; quod scilicet ob talem defectum opus sit, ut ad legendum Canonem vultum ad sinistram partem indecore convorqueat: secus tamen si absque indecentia hoc posset. Sed judicium, an deformitas inducat irregularitatem, vel non, ad Episcopum pertinere decernitur, c. 2. *de Corp. vitiat.* Potestas vero dispensandi ab hac irregularitate penes Rom. Pontificem est.

§. II.

De Irregularitate ex Delicto.

XIX. IRregularitas hujusmodi contrahitur, vel ex hæresi, schismate, & apostasia a fide; vel ex homicidio, aut illicita mutilatione. De hæresi, schismate, & apostasia a fide constans est, quovis seculo irregularitatem peperisse. Tum quia sunt gravissima scelera. Tum quia: hæretici, schismatici, & apostatæ nonnisi per pœnitentiam publicam admittebantur; pœnitentia autem publica, ut dictum est, irregularitatem induxit semper. Ita ex Conc. Eliberitano, *Can.* 51. Innocentio I. *Ep.* 22. *cap.* 4. Quamvis cum aliquibus aliquando dispensatum sit. Quæ irregularitas etiam ad filios hæreticorum, qui præcipue mortui sunt in hæresi, extenditur. Ut ex Nicolao IV. Alexandro IV. Cap. *Quicumque*, & Innocentio IV. quem laudat Bonifacius VIII. Cap. *Statutum*, de hæreticis, in Sexto. Aliqui tamen contendunt, filios hæreticorum, ut supra, excludi tantum a beneficiis, non ab Ordinibus; immo nec de beneficiis, quæ ante patris, aut matris lapsum obtenta fuissent. Idque refert Fagnanus, *l.* 4. *Decretal. p. anno* 1594. a summo Pontifice, audita Inquisitorum sententia, determinatum fuisse. Nec desunt qui velint, hanc irregularitatem a filiis hæreticorum non incurri in iis loeis, ubi ex hæresi nulla incurritur infamia, ut in Germania, & alibi; ubi hæreticis commixti degunt Catholici: immo etsi ab hæresi, quam professi fuerant, revertantur in Ecclesiæ sinum. Ita Bonacina, *Disp.* 7. *de Irregular. q.* 3. *puncto* 7. *propos.* 2. *num.* 2.

XX. Homicidium voluntarium, & mutilatio illicita membrorum quovis seculo exclusit a Clericatu, & ordinatos ab exercitio suorum Ordinum. Unde quicumque facto, vel præcepto, vel consilio, vel lingua, & adhortatione, auxilio, vel defensione (sine moderamine inculpatæ tutelæ) ad homicidium, vel illicitam mutilationem membrorum concursum præbuerit; ipso facto irregularis est. Id enim statuunt Canones: Can. *Clericus*; & Can. *Miror*, dist. 50. quorum primus est Nicolai I. alter Joannis VIII. Item Cap. *Suscepimus*, Cap. *de Cætero*, Extra, *de Homicidio voluntario, vel casuali*, quæ sunt Alexandri III. Quæ, aliaque confirmavit Tridentinum, *Sess.* 14. *de Refor. c.* 7. De illicita quoque mutilatione loquitur Can. I. Concilii Nicæni I. & Innocentius I. *Epist.* 4. *c.* 1.

Quare autem hæc irregularitatem inducant, ostendimus, §. præced. ex S. Th. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 2. *q.* ibid. *ad* 3. his verbis explicat: *Nullus facit nisi illud, cujus causa est, quod est voluntarium in homine: & ideo ille, qui ignoranter hominem occidit homicidio casuali, non dicitur homicida, nec irregularitatem incurrit, nisi dederit operam rei illicitæ, vel nisi omiserit debitam diligentiam; quia jam quodammodo efficitur voluntarium. Nec hoc est propter hoc, quod culpa careat: quia etiam sine culpa incurritur irregularitas: & ideo etiam ille, qui se defendendo in aliquo casu non peccat, homicidium committendo, nihilominus irregularis est*. Unde quicumque etiam bono animo, vel ut se defendat, vel ut alium juvet aliquid fecerit, ex quo alterius mors secuta sit; saltem ad cautelam debet a sacris ministeriis abstinere: donec Episcopus, ex mandato summi Pontificis, causa cognita sententiam tulerit; vel eum dispensando ab irregularitate, si eam incurrit, vel declarando, eum non incurrisse. Sed de hoc supra de defectu lenitatis dictum est.

XXI. Alia sunt delicta, quæ pariunt irregularitatem. Primo: indebita sacri Ordinis susceptio, vel exercitium in iis, qui censuris ligati sunt. Cap. *Clerici*, Cap. *Lectores*, Cap. *Illud*, & Cap. *Fraternitas*, Extra, *de Clerico excommunicato &c.* & Cap. *Cum illorum*, Extra, *de Sent. excom.* Secundo: irregularitatem contrahit qui Ordinem sacrum, quem non suscepit, audet excercere (excepto tamen Subdiaconatu, qui sine manipulo a non Subdiacono exerceri potest.) Ita Cap. *Si quis*, Extra, *de Clerico non ordinato ministrante*. Tertio: qui bis Baptismum susceperit, sive intra, sive extra Ecclesiam Catholicam, Cap. *Ex Litterarum*, Extra *de Apostatis*, & *reiterantibus Baptisma*, & Concil. Carthagin. III. *Can.* 11. Intellige tamen si Baptisma extra Ecclesiam collatum fuerit sub debita materia, & forma; alioquin saltem sub conditione esset repetendum: ut de Baptismo collato a Calvinistis, qui baptizabant, uno aquam fundente, altero formam pronuntiante, statuit Concilium Mechliniense, *anno* 1607. Nec ii tantum sunt irregulares, qui iterato baptizati fuerint, sed & qui ad illius iterationem contulerint. Unde Alexander III. de Acolytho, qui ministrarat in iterando Baptismo cuidam ægroto, respondit, Extra, de Apost. c. 2. *Ad superiores Ordines promoveri, si publicum est quod proponitur, non valebit*. Et Innocentius III. Extra, *de Bapt.* cap. ultimo, Græcos deposuit, quod adhærentes sibi Latinos iterum baptizarent.

XXII. Si quæras: Quis ab irregularitate ex delicto possit absolvere?

Respondetur, ex Concilio Tridentino, Episcopos posse dispensare circa omnes, quæ oriuntur ex delicto occulto; ea tamen excepta, quæ ex homicidio voluntario contrahitur. Ita, Sess. 24. de Reform. c. 6. *Liceat* (inquit) *Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare*. Hæc de irregularitate meo Candidato sint satis.

QUÆSTIO III.

De Indulgentiis.

EGimus de potestate ligandi in foro exteriori, quam Christus Ecclesiæ suæ contulit, per censurarum pœnas; Mode de potestate solvendi a pœnis, quam eidem contulit, præcipue per Indulgentias, agere intendimus; ne de hac re Studiosum penitus jejunum dimittamus.

DUBIUM I.

An sit in Ecclesia Potestas ferendi Indulgentias.

§. I.

Hæreticorum Errores.

I. SIcut ad potestatem clavium Ecclesiæ a Christo traditam pertinet condignam satisfactionem pœnitentibus injungere; ita ad eamdem pertinet potestatem, satisfactoriam pœnam, vel in totum, vel in partem remittere: & hanc remissionem *Indulgentiam* vocamus. Variis tamen nominibus a Veteribus fuit appellata. A Cypriano enim dicta fuit *Relaxatio*. A sequentium seculorum Patribus, *Remissio*, *Donatio*, *Condonatio*. Nomine tamen *Indulgentia* appellata fuit a Paciano, *in Ep.* 3. *contra Novatianos*; & S. Ambrosio; *lib.* 1. *de Pœnitentia cap. ultimo*. Qui exponentes verba Pauli, 2. Cor. 2. *Nam & ego quod donavi &c.* dicunt, per indulgentiam proprias sententias temperasse, & per indulgentiam liberasse eos, qui erant per nimiam tristitiam perituri. Qui autem nomen indulgentiæ frequentius usurpavit, fuit Gregorius VII. in suis epistolis; & ex eo *Indulgentia* nomen factum est in Ecclesia usitatius.

II. Montanistæ quondam negarunt Ecclesiæ potestatem indulgentias largiendi. Testis est Tertullianus, qui, *lib. de Pudicitia*, quem factus Montanista conscripsit: *An tu* (inquit) *& in Martyres tuos effundis hanc potestatem? .... Sufficiat Martyri propria delicta purgasse ..... Quis alienam mortem sua solvit, nisi solus Dei Filius?* En argumentum, quo moderni hæretici, ut videbimus, indulgentias invadere conantur.

III. Waldenses, circa annum 1170. in eumdem errorem lapsi sunt: *De Indulgentiis, quæ fiunt per Ecclesiam non credunt*, inquit Raynerus, *lib. contra VValdenses*, *c.* 6. & Philedorphius contra eosdem, c. 30. *Item* (inquit) *reprobant hæretici VValdenses indulgentias Prælatorum Ecclesiæ*. His subscripsit Wicleffus, quem de more Joann. Hus secutus est: cujus articulum recenset, & damnat Concilium Constantiense, *Sess.* 15. his verbis: *Item decimus nonus articulus, in quo continetur, quod indulgentiæ Papæ, sive Episcoporum concessa nihil profunt*.

IV. Acerrimus, tamen indulgentiarum hostis fuit Lutherus, *anno* 1517. Cum enim indulgentiarum promulgatio, quæ prius sui Augustiniani Ordinis Fratribus committebatur, Fratribus Prædicatoribus concessa fuisset; hoc indigne ferens Lutherus, tamquam injuriam suo Ordini irrogatam; primum in indulgentiarum abusus varios declamare cœpit: & tandem ad earum substantiam, & valorem enervandum prorupit propositionibus, quas Leo X. in sua adversus Lutherum Bulla proscripsit —— Idem anno 1519. eodem fere modo apud Helvetios contigit. Cum enim quidam Franciscanus ejusdem Leonis auctoritate ad indulgentias publicandas illuc missus esset, Zuinglius ea, quæ Franciscanus ille proferebat, impugnare cœpit: & tandem eo devenit, ut ipsas etiam indulgentias, & eas ferendi potestatem ab Ecclesia abstulerit. Quam postea Calvinus funditus evertere dicteriis, calumniis, & mendaciis tentavit; adeo ut error iste ab omnibus modernis hæreticis adoptatus sit.

V. Ec-

V. Ecclesiæ tamen Catholicæ perpetuam fidem recensitis erroribus contrariam tradit Concilium Tridentinum, ad calcem, *Sess.* 25. his verbis: *Cum potestas ferendi indulgentias a Christo Ecclesiæ concessa sit; atque hujusmodi potestate divinitus sibi tradita antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit: Sacrosancta Synodus indulgentiarum usum Christiano populo maxime salutarem, & sacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet, & præcipit: eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant, &c.*

§. II.

Assertio Catholica.

VI. DIco. In Ecclesia adest potestas indulgentias ferendi. Probo primo. Nam Christus hanc ei potestatem fecit, cum, *Matth.* 18. *v.* 18. Apostolos sic allocutus fuit: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo*. Si ergo ex illis verbis: *Quæcumque alligaveritis*, ut vidimus, *Quæst. Dub.* 1. §. 1. colligit Calvinus ipse, Ecclesiam accepisse potestatem coercendi pœnis etiam satisfactoriis; cur ex istis: *Quæcumque solveritis*, non colligit, eam accepisse potestatem pœnas, quas inflixit, relaxandi, vel condonandi?

VII. Hujus potestatis usum illustri exemplo indicavit Paulus 2. *Cor.* 2. ubi de Corinthio incestuoso, qui multo jam tempore nefandum scelus defleverat: *Sufficit illi* (inquit, v. 6.) *qui ejusmodi est, objurgatio hæc, qua fit a pluribus. Ita ut e contrario magis donetis, & consoletmini, ne forte abundatiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est*. Ubi Apostolus jubet, ut Corinthius ille ab illis, qui supererant, pœnitentiæ laboribus eximatur. Hæc autem exemptio non est aliud, quam indulgentia, quæ, ut dicitur, est relaxatio pœnæ, quæ post dimissam culpam debetur. Unde Chrysost. *Hom.* 4. *in* 2. *ad Cor.* ait: *Ex ea re docemur, quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem, habitumque pœcantium oportet moderari pœnitentiam*. Christum autem ejusmodi relaxationem ratam habere, subjungit Paulus; cum ait, se eam indulgere nomine, & auctoritate Christi. *Nam, & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi*. Nec mirum. Nam sicut in priori epistola, *c.* 5. *v.* 4. contestatur, se Christi personam gessisse, cum illum addixit pœnitentiæ laboribus: *Jam judicavi, ut præsens eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi*. Ita in ejusdem pœnæ relaxatione personam Christi gessit.

VIII. Scio, aliquos per *traditionem Satanæ* intelligere excommunicationem, & per ly *magis donetis*, absolutionem ab excommunicatione —— Sed frustra. Nam Corinthius ille aliqua quidem excommunicatione mulctatus fuerat, puta, exclusus a participatione sacramentorum; sed aliis pœnitentium laboribus addictus, & maxime fidelium objurgationibus: quæ omnia cum humiliter sustineret, ac veræ pœnitentiæ signa exhiberet, judicavit Paulus cum eo exercere indulgentiam, & pœnas relaxare. Unde Pacianus, *lib.* 2. *contra Novatianos*, ut laudata Pauli verba protulit: *Vides* (inquit) *Apostoli indulgentiam, proprias etiam sententias temperantem: vides mitissimam lenitatem longe a vestro supercilio separatam? Longe a Novatiani fronte dissimilem? Communi vero vitæ ac saluti consulentem?*

IX. Indulgentiarum antiquissimum usum evincit praxis Ecclesiæ, quæ prioribus seculis ad preces eorum, qui in carceribus pro fide martyrium subituri detinebantur, quibusdam lapsis satisfactionis, & pœnitentiæ parem relaxare consueverat. Hujus testis est Tertullianus, tum *l. ad Martyres*, *c.* 1. tum *l. de Pudicitia*, *c. ult.* Ubi factus jam Montanista hoc Zephyrino Papæ, & Catholicis crimini vertit. Testis est S. Cyprianus, *Epist.* 11. ubi scribit primo: Diaconos consuevisse circuire carceres, non solum ut confessoribus necessaria suppeditarent; sed etiam, ut eorum desideria exciperent, quæ postea deferrentur ad Episcopum. Secundo: monet martyres, ut ad lapsorum personas, & crimina attendant, antequam eis indulgentiæ beneficium polliceantur. Tertio: monet S. Martyres, ut in libellis exprimant eorum nomina, quos eximi cupiunt a pœnitentiæ laboribus. Quarto: *Epist.* 16. hanc describit formulam, ad quam nonnulli martyres libellos exhibebant, easque rejicit, Epist. 23. *Universis confessoribus Cypriano Papæ salutem. Scias nos universis, de quibus apud te ratio constiterit, quid post commissum egerint, pacem dedisse &c.* Quinto: *Epist.* 10. scribit, indulgentias concessas a martyribus solitas fuisse executioni mandari solum post Ecclesiæ pacem. Cum scilicet Episcopi ea de re acturi possent in unum convenire; & solum cum ipsi Martyres actu expleto martyrio obiissent. Vide Cyprianum citatis locis.

X. Quæ hactenus retulimus ex Tertulliano, & Cypriano evincunt, primo: martyres solitos fuisse libellos conscribere, quibus peterent ab Episcopis, ut nonnullis lapsis remitterent id, quod ex injunctis satisfactionis laboribus supererat —— Secundo: eam consuetudinem etiam ante Tertulliani tempora in Ecclesia Catholica obtinuisse: nec enim eam recenset tamquam rem, quæ sua solum ætate cœpisset. —— Tertio: Episcopos, ad quos divino jure spectat pœnitentiæ administrandæ potestas, ejusmodi libellorum rationem habuisse; idest, ad martyrum postulationem, quod de pœnitentia supererat, lapsis dimisisse. Et quarto: priscis illis temporibus in usu fuisse apud Catholicos indulgentiarum praxim; quæ, ut dicetur, nil aliud sunt, quam relaxationes pœnæ, qua lapsus post Baptismum mulctari debet, etiam dimissa culpa: & hanc praxim a Catholicis observatam, a solis hæreticis improbatam fuisse. De hac praxi meminere Concilia, Ancyranum, *anno* 314. *Can.* 5. & 22. Nicænum I. *anno* 325. *Can.* 12. quæ permittunt Episcopis, ubi expedire judicarint, aliquid de injunctis pœnis relaxare. De qua etiam Basilius, *Epist. ad Amphilochium*, *Can.* 54. & alibi: & Gregorius Nyssenus *Epistola ad Letoejum cap.* 4. de homicidiis. His accesserunt Innocentius I. *Epist.* 1. *cap.* 7. Leo Magnus, *Epist.* 79. *c.* 5.

XI. Hoc quoque confirmat subsequentium seculorum disciplina. Ubi enim primis temporibus ad preces martyrum lapsis indulgebant Episcopi, pœnitentias relaxando; post seculum octavum invaluit usus pœnitentias redimendi, aut eleemosynis, aut precibus, aut flagellationibus, aut aliis piis operibus, quibus multum de pœnitentiarum rigore detrahebatur. De hoc Conc. Triburiense, *anno* 895. *Can.* 56. Abbas Regino, 1. 2. *Collect. cap.* 440. Petrus Pictaviensis in suo Pœnitentiali. Hæc tamen pœnitentiæ redemptio, fere nunquam concedebatur anno primo, & vix secundo, & tertio; quo tempore in pœnitentiis, jejuniis, & orationibus perseverare debebant. Unde post annum millesimum orta est nova pœnitentias computandi ratio: supposito enim, quod recitatio psalterii, flagellatio, eleemosyna lucraretur indulgentiam pro uno anno; qui bis recitabat psalterium, bis se flagellabat, lucrabatur pro duobus annis; qui ter pro tribus, qui centies pro centum, qui millies pro mille. De quo Petrus Damianus, *Epistola ad Alexandrum II. cap.* 3. & 7. —— Tandem labente seculo 11. indulgentiæ plenariæ, seu adæquata satisfactionis canonicæ relaxatio iis indulta est, cui expeditionem Jerosolymitanam contra Saracenos aggrederentur; cujus testis est S. Bernardus, *in exhortat. ad milites Templi*, *cap.* 5.

XII. Constat igitur, Concilium Tridentinum supra laudatum, *Sess.* 25. recte contra Lutheranos, & Calvinistas statuisse, usum indulgentiarum esse salutarem, Conciliorum auctoritate probatum, & retinendum. Ita ut quæ ab Ecclesia condonantur pœnæ, condonentur a Christo; alioquin deciperentur fideles qui relaxatis in hoc seculo pœnitentiis, alias acerbiores subire tenerentur in alio: atque ita martyres, & Episcopi pessime consuluissent pœnitentibus, relaxando eis temporalem hujus vitæ satisfactionem, ut in pœnas longe graviores servarentur; verumque esset illud Lutheri: indulgentias esse fraudes fidelium.

§. III.

Quibus meritis indulgentia nitantur.

QUæsitum hoc aliis terminis proponitur, nimirum: An in Ecclesia sit thesaurus constans meritis, & satisfactionibus Christi, & Sanctorum, quibus indulgentiæ nitantur? Cui

XIII. Respondent omnes Catholici affirmative. Thesaurus autem iste non aliud est, quam valor satisfactionum Christi, quæ superabundantes, & infinitæ fuerunt; & etiam Martyrum, & aliorum Sanctorum, qui ad expiationem propriorum peccatorum necessarius eis non fuit, manens in conspectu Dei. Hic est, quem Tridentinum, *Sess.* 21. *c.* 9. vocat: *Cælestem thesaurum*. Et de quo Clemens VI. in extravaganti *Unigenitus*, dicit, Christum superabundanti passione sua infinitum Thesaurum Ecclesiæ militanti reliquisse: *Quem quidem thesaurum* (inquit) *non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per Beatum Petrum Cæli Clavigerum, ejusque successores suos in terris Vicarios, commisit fidelibus salubriter dispensandum*. Et infra: *Ad cujus quidem Thesauri cumulum Beata Dei Genitricis, & omnium Electorum, a primo justo usque ad ultimum, merita adminiculum prestare noscuntur*.

XIV. Et quidem de satisfactione, & meritis Christi, nec Adversarii negant; quin omne meritum, & satisfactionem nostram ablegantes, totum meritis, & satisfactioni Christi adscribunt, ut suis locis jam ostensum est. De meritis vero, & satisfactionibus justorum, quamvis ipsi negent, probat articulus de communione Sanctorum, quam in Symbolo confitemur: qua fit, ut sicut in corpore naturali unum membrum, quod sibi superabundat, communicat alteri; ita in corpore mystico Ecclesiæ aliorum merita, & passiones, quæ illis superabundant, aliis membris communicari, & prodesse possint: ut sic juxta Apostolum, 2. *Cor.* 8. aliorum abundantia aliorum suppleat inopiam. Ibi enim, *v.* 14. hortatur Corinthios terrenis opibus abundantes, ut liberaliter subveniant Sanctis, secundum seculum inopibus, sed divitibus secundum Deum; vicissim promittens fore, ut horum spiritualis abundantia illorum suppleat inopiam: & quibus ad propitiandum Deum propria minus sufficiunt, ad id alienorum operum communione juventur: *In præsenti* (inquit) *tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum, ut fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui multum, non abundavit, & qui modicum, non minoravit*. Et hac ratione martyres qui meritis abundabant, sua merita communicabant lapsis; ut qui de suo satisfacere non poterant, de alieno satisfacerent, ut §. *præcedente* expendimus. Merita tamen, & satisfactiones martyrum, & Sanctorum non aliunde quam ex meritis, & satisfactionibus Christi, quæ in eis operantur, valorem, & efficaciam habent.

XV. Explicat hoc S. Th. *quæst.* 25. *Supplem. artic.* 1. ubi rejicit opinionem illorum, qui volebant, indulgentias solvere quidem a pœna per Ecclesiam inflicta, non vero a pœna a Deo in-

infligenda in purgatorio. Primo: quia est expresse contra privilegium Petro datum, cui dictum est (Matth. 16.) *ut quod in terra remitteret, in Cælo remitteretur. Unde remissio, qua fit quantum ad forum Ecclesiæ, valet etiam quantum ad forum Dei. Et præterea Ecclesia hujusmodi indulgentias faciens magis damnificaret, quam adjuvaret; quia remitteret ad graviores pœnas, scilicet, Purgatorii, absolvendo a pœnitentiis injunctis.*

Unde resolvit. *Et ideo aliter dicendum, quod valent; & quantum ad forum Ecclesiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remissionem pœnæ residuæ post contritionem, & confessionem, & absolutionem, sive sit injuncta, sive non. Ratio autem, quare valere possint, est unitas corporis mystici, in qua multi in operibus pœnitentiæ supererogaverunt ad mensuram debitorum suorum; & multas etiam tribulationes injustas sustinuerunt patientes, per quas multitudo pœnarum poterat expiari, si eis deberetur: quorum meritorum tanta est copia, quod omnem pœnam debitam nunc viventibus excedunt: & præcipue propter meritum Christi, quod etsi in sacramentis operatur, non tamen efficacia ejus in sacramentis includitur, sed sua infinitate excedit efficaciam sacramentorum. Dictum est autem supra* (q. 13. art. 2.) *quod unus pro alio satisfacere potest. Sanctii autem, in quibus superabundantia operum satisfactionis invenitur, non determinate pro isto, qui remissione indiget, hujusmodi opera fecerunt (alias absque omni indulgentia consequeretur remissionem) sed communiter pro tota Ecclesia, sicut Apostolus ait:* Se adimplere ea, quæ desunt passioni Christi in corpore suo pro Ecclesia; *ad quam scribit, Colos.* 1. *Et sic prædicta merita sunt communia totius Ecclesiæ. Ea autem, quæ sunt alicujus multitudinis communia, distribuuntur singulis de multitudine secundum arbitrium ejus, qui multitudini præest. Unde sicut aliquis consequeretur remissionem pœnæ, si alius pro eo satisfecisset: ita si satisfactio alterius sibi per eum, qui potest, distribuitur.* Hæc S. Thom. quibus doctrina catholica de hac materia mire explicatur.

§. IV.

Hæreticorum Objectæ.

XVI. Contra existentiam thesauri indulgentiarum declamant Heterodoxi, 1. Thesaurus iste indulgentiarum supponit, quod Sancti mereri possint, & satisfacere pro aliis, & quod eorum merita possint esse superabundantia; & sic possint aliis applicari ad remissionem pœnæ pro peccatis debitæ: sed hoc est falsum; ergo &c. Minorem, quod Sanctorum merita, & satisfactiones aliis applicari non possint, probant. Quia Sanctis nihil meritorum redundat. Unde prudentes Virgines in persona omnium Sanctorum dicunt ad fatuas, Matth. 24. *Ne forte non sufficiat nobis, & vobis.* Unde Augustinus, quæst. 89. inter octoginta tres: *Vix* (inquit) *sibi quisque sufficit; ut ei testimonium perhibeat conscientia sua.*

Deinde: etiamsi Sanctis aliquod meritum redundaret, propter opera, quæ vocantur supererogationis; tamen condignum, & supra condignum præmium recipiunt pro his omnibus a Deo; ergo nihil eis superest, quod in alios redundare possit. Idemque dic de satisfactione. Nam etsi, qui innocenter vixerunt, non egerint satisfactione, & proinde videatur eis redundare; attamen satisfactio eis compensata fuit per remunerationem gloriæ.

XVII. Respondeo, neg. min. Quod enim Sancti justi mereri possint, & etiam pro pœna temporali aliis debita satisfacere, suis locis ostensum est. Merita, & satisfactiones Sanctorum non quidem superabundant, ut fiat pretium, cui ex justitia aliorum solutio debeatur; hoc enim solis satisfactionibus Christi debetur: sed, ut si Dei bonitati placuerit, possint aliis quoque juvare, & pro aliorum solutione acceptari. Nec obstat, quod de Virginibus prudentibus dicitur: *Ne forte non sufficiat nobis, & vobis.* Nam interpretante S. August. *Ep.* 120. (modo 140.) *c.* 31. & *Serm.* 22. *de Verbis Domini* (modo 9. 59. *ex Quæst. octuaginta tribus*) significat, eos, qui habent bonam conscientiam, certos tamen non esse, quod ea sibi in judicio Dei possit sufficere; & unumquemque dum vivit ignorare, an ei superfint satisfactiones pro peccatis propriis non necessariæ. Vel, ut ait S. Hieronymus, *in c.* 25. *Matth.* significat, in die judicii non posse aliorum virtutes aliorum vitia sublevare, sed unumquemque fore sollicitum de proprio. Vel, ut ait Chrysost. *Homil.* 5. *in Matth.* præfata verba, *ne forte &c.* contra eos dirigi, qui aliorum meritis confisi, ipsi interim nihil agunt boni, quo mereantur aliorum subsidiis juvari.

Ad id, quod additur, dico, quod etsi Sancti pro bonis operibus mercedem supra condignum receperint; nihil tamen verat, quin ex divina bonitate intuitu illorum, per quæ Sancti olim Deo placuerunt, alios beneficiis cumulet: sicut propter merita Abraham, Moysis, Davidis, & aliorum, legimus eorum posteritati Deum pepercisse, immo & eam bonis ditasse. —— Addo: quod opus pœnale, & est opus bonum, & est satisfactorium: quamvis autem opus bonum Sanctorum ut meritorium sit plene remuneratum; ut tamen satisfactorium est, potest adhuc pro redimendis aliorum pœnis applicari: & sic passiones quorumdam martyrum, qui cum vitam innocentem duxissent, atrocia tormenta passi sunt, ipsis superabundasse dici potest.

XVIII. Secundo insurgunt. Jungere merita Sanctorum meritis Christi, est Christo injuriosum: est enim miscere sanguinem martyrum cum sanguine Christi, ac si solus iste non sufficeret ad remissionem pro peccatis, pœnis totius generis humani; quod frustra, immo impie dicitur: quasi aliquid Christi meritis desit, quod per passiones martyrum supplendum sit.

Quod opponitur menti SS. Patrum, qui redemptionem hominum, & remissionem, ita solius Christi sanguini, & morti Christi tribuunt; ut eam a martyribus, aliisque justis removeant. Ita præ cæteris S. August. tract. 84. in Joann. *Etsi* (inquit) *fratres oro fratribus moriantur, tamen in fraternorum peccatorum remissionem nullius sanguis martyris funditur, quod fecit ille pro nobis.* Ambrosius lib. 6. in Lucam in fine ait: *Alia Cruces nihil mihi prosunt, sola Crux Christi mihi utilis est.* Adjicitur S. Thom. qui 3. *p. q.* 48. *art.* 5. *ad* 3. dicit, passiones Sanctorum proficiunt Ecclesiæ, non quidem per modum redemptionis, sed per modum exhortationis & exempli, secundum illud 2. Cor. 1. *Sive tribulamur pro vestra exhortatione, & salute.*

XIX. Respondeo, hæc ex prava intelligentia procedere. Non enim nos jungimus merita Sanctorum meritis Christi, ut eis aliquid conferant; sed ut ab illis totum valorem, & vim ad satisfaciendum pro se, & pro aliis accipiant: nempe, ut docet Tridentinum, *Sess.* 14. *cap.* 8. passiones sanctorum totum id, quod valent ad satisfaciendum pro fidelium pœnis, non aliunde habent, quam per Christum Jesum: *Nam qui ex nobis, tamquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante, quinos confortat, omnia possumus.* Nec hoc est miscere sanguinem Christi cum sanguine martyrum; quia Christi, & Sanctorum sanguinem in eodem ordine non collocamus, sed latum inter utrumque discrimen agnoscimus: nam Christi sanguis per se, martyrum vero sanguis, non nisi per Christi sanguinem mereri, & dignum aliquid exhibere Deo potest.

Nec aliud Augustinus, & SS. Patres cæteri intendunt, quam quod nemo Sanctorum martyrum morte sua possit tantum pretium exhibere; quod per se debitum æternæ mortis persolvat, & pro pœna æterna peccato debita satisfaciat. Unde bene dicit Ambrosius, aliam Crucem sibi non prodesse, quia aliæ Cruces utiles esse non possunt nobis, nisi per Crucem Christi, in qua sola gloriari nos oportet cum Apostolo, *ad Galat.* 6. in qua sola est salus, vita, & resurrectio nostra. Cæterum aliquam fiducium ponere etiam in intercessione Sanctorum, non est a verbo Dei alienum. Sic enim Paulus, *ad Philemonem*, v. 5. ait: *Audiens charitatem tuam, & fidem, quam habes in Domino Jesu, & in omnes Sanctos.* Et 4. Regum 19. v. dicitur: *Protegam urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum.* Nemo igitur offendi potest, dum ponimus in Ecclesia thesaurum meritorum Christi, & Sanctorum; quando inter hæc, & illa merita debitum discrimen agnoscimus.

Neque contrarium sentit Clemens V. dum in Extravag. *Unigenitus*, dicit, quod omnium Sanctorum merita præstant adminiculum thesauro meritorum Christi; quasi sanguis Christi, vel per se non sufficeret, vel aliquando defecturus esset, ac vim suam amissurus, nisi juvaretur mixtione sanguinis martyrum.

Nam Clemens non dicit, merita sanctorum præstare adminiculum meritis Christi; sed: *Præstare adminiculum ad cumulum thesauri meritorum Christi.* Quia nimirum per ea cumulus ille quadam accessione meritorum, fit extensive major quoad numerum, non tamen quoad virtutem, quam ex meritis Christi habet infinitam. Sic nec talis accessio præjudicat infinitati, quam thesaurus iste habet ex meritis Christi; sed potius eam extollit, dum merita aliorum, etsi finita, ipsi conjuncta valorare potest: & quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tanto magis ipsorum accrescit cumulus meritorum, ut ait laudatus Pontifex.

Quod vero objicitur ex S. Thoma non obstat. Nam licet loco citato dicat, Sanctorum passiones Ecclesiæ proficere ad exhortationem, & exemplum; quia argumentum aliud non postulabat; *Quæst.* tamen 13. *Supplem. artic.* 2. *& quæst.* 25. *art.* 1. aperte docet, eas proficere, non per modum redempitionis a peccato, sed per modum satisfactionis pro pœna temporali, si per eum, qui potest, nobis applicentur, ut supra dictum est.

XX. Tertio insurgunt. S. Cyprianus multis indulgentiarum concessionem impugnat. Nam, *Ep.* 11. dicit, peccatum solis pœnitentiæ laboribus elui posse. Sacerdotes, qui pacem iis concedunt, quin justam satisfactionem dederint, agere contra legem Dei, & bellum potius facere, quam pacem. Rursus: animarum esse deceptores qui prædicant, pacem prodesse iis, qui sub obtentu libellorum, quos a martyribus acceperint, dignos non egerint pœnitentiæ fructus. Denique: carnifices esse, non pastores, Diabolos, & lupos, qui pacem largiuntur eis, qui pœnitentia nondum functi fuissent.

XXI. Respondeo, S. Cyprianum non rejecisse indulgentiarum debitum usum; immo illum probasse, constare ex dictis supra, §. 2. Solum ergo damnat earum abusum qui suo tempore irrepserat. Contendebant enim lapsi, quibus martyres libellos concesserant, pacem, & reconciliationem sibi deberi; etiamsi nullis pœnitentiæ laboribus se subdidissent, nec se subdere proponerent. Ita refert Sanctus Cyprianus, *Epist.* 23. Cumque, ut scribit, *Epist.* 12. multi, aut ignavi, aut indocti Sacerdotes lapsis ejusmodi assentirentur, eos solo obtentu libellorum a martyribus extortorum, ad pacem, & Eucharistiam sine ulla pœnitentia admittendo, hos vocat animarum carnifices, & lupos, non pastores. Et merito: non enim indulgentiæ iis prosunt, qui convenientem gravitati criminum satisfactionem subire detrectant.

Cæterum S. Cyprianum non rejecisse omnes omnino indulgentias, sed eas tantum, quæ, aut temerario petitæ, aut incaute concessæ fuissent, colligitur ex eadem *Ep.* 11. ubi indulgendum censuit iis, qui ubi convenientem satisfactionem magna ex parte obiissent, proferrent Martyrum libellos, quibus no-

nominatim, & expresse designarentur. Unde alloquens martyres, ait: Ideo ne eos, quos ipse videtis, & nostis, quorum pœnitentiam satisfactioni proximam concupiscitis, designetis nominatim libellis; & sic ad nos fidei, ac disciplinæ congruentes litteras dirigatis. Abusus quoque in concedendis indulgentiis tollendos esse vult Concil. Trident. in calce *Sess.* 25. dum ait: *In his tamen concedendis moderationem juxta veterem ac probatam in Ecclesiam consuetudinem, adhibere cupit; ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur.* Et S. Th. q. 25. *Supplem. a.* 1. *ad* 4. ait: *Consulendum est eis, qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab oneribus pœnitentiæ injunctis absolvantur, ut etiam ex his remedium consequantur, quamvis a debito pœnæ essent immunes; & præcipue quia quandoque sunt plurium debitores, quam credant.*

XII. Insurgere tandem solent: Indulgentias fundati in doctrina falsa, nimirum, totam pœnam peccato debitam non remitti simul cum culpa: nec enim sunt aliud, quam ejusmodi pœnæ relaxatio —— Sed hanc doctrinam non esse falsam, immo veram, & Catholicam, abunde ostendunt Doctores agentes de satisfactione; de quo & nos fuse locuti sumus etiam in vera Ecclesia, eisque articulus fidei fundans existentiam Purgatorii post hanc vitam.

DUBIUM II.

Indulgentiarum essentia, & species.

§. I.

An Indulgentia sit solutio, & non Absolutio?

Sensus est: An indulgentia sit nuda solutio pretii pro pœna reminente post dimissam culpam, non judicialis remissio, seu relaxatio.

I. Dico Indulgentiam, quæ conceditur vivis, esse absolutionem, non nude, sed cum solutione conjunctam. Ita S. Th. q. 25. Supplem. a. 1. ad 2. *Ille, qui indulgentias suscipit, non absolvitur simpliciter loquendo a debito pœnæ; sed datur ei, unde debitum solvat.* Et ad 3. *Faciens* (inquit) *indulgentiam, pœnam pro eo quod debuit, solvit de bonis Ecclesiæ communibus.* Et probo. Quia enim sit absolutio constare videtur. Tum ex ipsa voce *Indulgentia*, quæ significat *relaxationem, & remissionem, condonationem*, quo sensu dicitur a Paulo *Donatis*, 2. ad Cor. 2. Tum quia: si non esset absolutio, non requireret in conferente ullam jurisdictionem; ac proinde nihil obstaret, quin Episcopus indulgentias, etiam iis qui iam subditi non sunt conferret; quod tamen negatur Alexandri III. decreto Cap. *Quod autem*, de *Pœnit. & remiss.* ubi dicit: *Quod tum a non suo Judice ligari nullus valeat, vel absolvi; indulgentia solis illis prosunt, quibus proprii Judices eas indulserunt.* Verba autem illa a suo Judice ligari, indicant potestatem clavium; quæ cum qui indulgentiam confert non utatur ad ligandum, consequens est, ut utatur ad absolvendum. Et in hoc distinguitur indulgentia a modo juvandi per suffragia: quod hic privata auctoritate fieri potest; illa vero a solo habente potestatem jurisdictionis potest ferri.

II. Nec dicas primo. Quod absolutio a pœna potest dari hominibus etiam invito, ut in humanis judiciis constat; indulgentiam vero consequi nequit invitus —— Nam major vera est de absolutione, quæ nullam ex parte subjecti dispositionem requirit; non autem de indulgentia, quæ ad sui effectum aliquas in subjecto petit dispositiones.

III. Nec dicas secundo. Indulgentiæ passim conceduntur a ministris, quibus pœnitentes sua peccata confessi non sunt: absolutio autem cum verum sit judicium, causæ cognitionem prærequirit —— Nam dico, min. esse veram de judicio, quod fertur in particulari, & absolute: non vero de judicio, quod fertur in communi, & conditione. Tale autem est judicium, quod absolutio per indulgentias requirit. Sat enim est, ut qui eas confert, judicet in communi, quod illi, quibus conceditur, sint alicui pœnæ obstricti.

IV. Quod verò indulgentia non sit nuda absolutio, sed cum solutione conjuncta, patet ex S. Thoma supra laudato. Quia qui sic absolvit, hoc facit, solvendo debitum pœnæ ex bonis Ecclesiæ communibus. Non enim id facit, ut absolutus dominus proprio arbitrio pœnas condonans; sed ut Judex, qui potestate sibi tradita reum quidem absolvit; sed ita ut divinæ justitiæ satisfiat per applicationem meritorum Christi, & Sanctorum: & sic compensetur debitum, quod de proprio solvere tenebatur.

§. II.

Indulgentiarum Species.

V. Dividitur indulgentia in totalem, sive plenariam, & partialem, sive restrictam. Plenaria est, quæ sufficit toti pœnæ post culpam dimissam residuæ. Partialis est, quæ sufficit tollendæ aliqui parti pœnæ. Quæ plenaria est non subdividitur. Nam, & indulgentia Jubilæi quantum ad proprium effectum convenit cum plenaria, & solum differt in privilegiis ei adjunctis, ut dicetur.

Partialis vero, prout per eam major, vel minor portio pœnæ remittitur, varie subdividitur. Interdum enim remittitur dimidia, vel tertia, vel quarta pœnæ pars, seu condonatur tanta pœnæ pars peccatis debitæ. Interdum conceditur indulgentia tot annorum, vel dierum. Interdum fit remissio quadragenarum. Porro dies illi, vel anni, non sunt sic referendi ad pœnam Purgatorii, quasi centum dierum indulgentia tollat pœnam centum dierum alterius seculi; sed potius referri debet ad pœnitentiæ tempus, quæ secundum Canones hic peragi deberet. Et proinde indulgentia septem annorum, vel dierum est remissio pœnitentiæ, quæ secundum rigorem Canonum, & veterem Ecclesiæ ritum septem annis, vel diebus peragi deberet; quod constare potest ex modo loquendi Pontificum, & nominatim Innocentii III. Cap. *Cum eo de Sent. excommun.* qui asserunt in indulgentiis concedendis se remittere tot *de Pœnitentiis injunctis*: quod ad pœnas Purgatorii nullo modo potest referri.

Cæterum: quia probatum est supra, indulgentias valere, non solum in facie Ecclesiæ, sed etiam coram Deo; consequenter est dicendum, per indulgentiam tot annorum, vel dierum, remitti etiam pœnam, quæ cum hic non esset impleta, implenda esset post hanc vitam in Purgatorio. An vero tantum de ista remittatur, quantum exprimitur in concessione indulgentiæ, ut ei, qui lucratur indulgentiam septem dierum, vel annorum, detrahantur septem dies, vel anni pœnæ luendæ in Purgatorio, solus Deus novit. Credere tamen par est, non opportere, ut annis, vel diebus hujus vitæ respondeat arithmetice numerus annorum, vel dierum futuri seculi: quasi quot dierum pœnitentia hic relaxatur, tot præcise relaxentur in Purgatorio. Nam acerbitas pœnæ unius diei in illo potest æquiparari pœnis plurium dierum, immo & annorum hujus vitæ. Indulgentia tamen plenaria tollit totam pœnam etiam in Purgatorio luendam, quando quis plenum ejus fructum consequitur.

VI. Indulgentia vero quadragenæ est condonatio pœnitentiæ, quæ quadraginta continuatis diebus peragenda foret in jejuniis, & aliis laboriosis operibus. Hæc quadragena, si imperabatur acrior, ut jejunium in pane, & aqua, vocabatur *Cœna* a cœnando; eo quod pœnitentes carerent per quadraginta dies omnibus alimentis, pane & aqua exceptis. Remissio ergo *Cœnæ* est condonatio talis quadragenæ.

VII. Alia indulgentiæ divisio est: in perpetuam, & ad tempus. Illa conceditur sine ulla determinatione temporis. Ista tempus habet præfixum, quo durante accipi possit, postea non; veluti cum conceditur duratura ad septem, vel decem annos.

VIII. Dixi jubilæum ab indulgentia plenaria specie non differre, sed solum ratione privilegiorum, quæ jubilæo adjungantur. Hæc autem sunt dispensationes in quibusdam votis, & juramentis, absolutio a casibus, & censuris reservatis &c.

IX. Præter jubilæa, quæ Summi Pontifices certis in circumstantiis promulgare solent, ut occasione suæ assumptionis, vel gravis totius Ecclesiæ, & fidei necessitatis; celebris est annus jubilæi, per anni sancti, quod secundum hodiernam praxim quolibet vigesimo quinto anno celebratur. Hoc analogia quidam a Mosaicæ legis jubilæi anno derivarpt, cujus vocis varii varias origines assignant. Nonnulli jubælei vocem derivant a voce *Jobal*, quæ *remissionem*, sive *dimissionem* significat. Ita S. Hieronymus in cap. 3. Isaiæ: *Jubilæus, idest, remissionis annus.* R. Moyses Maymonides derivat quidem illud a voce *Jobal*, non ut significat *dimittere*, sed *adducere*. Quia hoc anno adducebatur unusquisque ad possessionem, & familiam suam. Josephus, *lib.* 3. *Antiquit.* jubilæum dicit, significare *Libertatem*; quia eo anno Judæi ab omni labore vacantes, neque serebant, neque metebant; a debitis etiam omnibus erant absoluti, & servi e Judaica gente cum liberis suis libertate donabantur. Alii tandem jubilæum a voce *Jobel* derivant, quæ arietem significat, quia annus jubilæus a clangore tubæ, seu cornu arietis promulgari solebat. Annus autem jubilæus quolibet quinquagesimo anno recurrebat. Quæ omnes significationes cum iis optime conveniant, quæ lex de jubilæo tradit, *Levitici* 25. Immo & jubilæo Christianorum aptari possunt. Per hoc enim, quod a Christi adventu sumpsit exordium, remittuntur peccata, adducimur in libertatem filiorum Dei, in possessionem vitæ æternæ: per indulgentias a debito pœnalium laborum eximimur, clangore etiam tubæ, idest Joannis voce cœpit insonare in deserto, & Christus sanguine suo consummavit. Quamvis autem totum legis Evangelicæ tempus sit perpetuum jubilæum; quædam tamen tempora a Summis Pontificibus designantur, quibus cælestis thesaurus Christi sanguine comparatus fidelibus uberius dispensetur.

DUBIUM III.

De valore Indulgentiarum.

§. I.

An valeant ad remittendam Culpam.

I. Dico. Indulgentiæ non valent ad remittendam culpam, sed supponere debent eam remissam quoad culpam, & pœnam æternam. Hoc certum est. Quia peccati culpa non remittitur baptismo, nisi per sacramentum Pœnitentiæ. Hoc enim, ut fides docet, post Baptisma est necessarium necessitate medii ad delendam culpam: cum ergo indulgentia non sit ipsum sacramentum Pœnitentiæ, absolutio, quam includit non est a culpa, sed a pœna tantum; & quidem temporali, quæ post dimissam culpam alioquin solvi deberet. Hinc in indulgentiis concedendis semper exprimuntur verba *Pœnitentibus, & confessis.* Quod si aliquando in indulgentiis dictum legitur, eas concedi in remissionem peccatorum, vel ut absolvantur a vinculis peccatorum; debet intelligi de remis-

remissione, vel absolutione a vinculis peccatorum, non quoad culpam, sed quoad pœnam ex culpa dimissa relictam, & satisfactoriam. Ut enim Tridentinum docet, *Sess.* 14. *c.* 8. peccator etsi confessus, & absolutus, per impositam pœnitentiam adhuc censetur ligatus, donec injunctum opus fuerit executus.

Hinc S. Thom. *q.* 27. *Suppl. art.* 1. docet, indulgentias non valere his, qui sunt in peccato mortali; *Quia quamvis merita illa, quæ per indulgentiam communicantur, possint valere ad merendam gratiam; non tamen propter hoc dispensantur, sed determinantur ad remissionem pœnæ; & ideo non valent existentibus in peccato mortali. Et ideo in omnibus indulgentiis fit mentio de vere contritis, & confessis.*

§. II.

An valeant ad remittendam Pœnam injungendam?

II. Constat ergo indulgentiam valere solum ad solvendam pœnam. Sed dubitatur: An valeat ad solvendam solum pœnam injunctam a Confessario, sed etiam ab aliis quæ secundum rigorem veterum Canonum essent injungendæ.

III. Dico. Probabilius esse, indulgentias sive concedantur simpliciter, sive cum expressione de injunctis pœnitentiis, valere ad remissionem pœnarum, & pœnitentiarum etiam non injunctarum. Unde S. Thom. *q.* 25. *Suppl. art.* 1. dicit: quod indulgentiæ valent etiam coram Deo *Ad remissionem pœnæ residuæ post contritionem, confessionem, & absolutionem, sive sit injuncta, sive non.* Et *quæst.* 27. *art.* 2. *ad* 2. ait: quod per indulgentias *Absolvitur a pœna injuncta, vel debita pro peccato in foro pœnitentiali.*

IV. Confirmatur. Illa expressio *De injunctis* non est restrictiva, sed ampliativa. Cum enim majus sit remittere pœnas jam in foro pœnitentiæ taxatas, quam non taxatas; consequens est, ut qui concedit majus, concedat & minus ejusdem generis. Sicut si Episcopus alicui potestatem faciat absolvendi a casibus reservatis, intelligitur concessisse illi facultatem absolvendi a non reservatis.

V. Probo insuper. Pontifex aliquando fert indulgentiam quadraginta, vel centum, vel etiam plurium dierum: nescit autem, tantam pœnitentiam esse pœnitentibus injunctam a Confessario: immo potius scit, & communiter non tantam injungi, nunc, quando non servatur antiquus rigor Canonum in satisfactionibus injungendis, ob infirmitatem populi Christiani; ergo non intelligit de pœnitentia a Sacerdote peculiariter injuncta, sed de ea, quæ est peccato debita, vel quæ olim secundum Canones injungebatur, & secundum rigorem esset injungenda.

Addo: quod si Pontifex solum intenderet indulgentiam ferre a pœnis, quæ modo injunguntur; cum hæ sint levissimæ, vix aliquis esset indulgentiis locus, quæ fere nihil remitterent: intendit igitur condonare pœnam præscriptam per Canones. Et hæc etiam recte vocatur injuncta, cum sit Canonibus præscripta.

VI. Sed dices primo. Sola debita per indulgentias remittuntur; sed nemo est debitor pœnæ tribus aut quatuor annis subeundæ, nisi fuerit per Sacerdotem injuncta; ergo &c. —— Secundo. Nescit Ecclesia, qua hujus seculi pęna redimi possit ea omnis, quæ pro pro peccato quoad culpam remissio in altera vita debetur; ergo &c.

VII. Respondeo ad primum, neg. min. Nam etsi pęna illa non sit ab homine injuncta, ejus tamen sunt debitores homines coram Deo; eamque in altera vita subire deberent, nisi tot diebus, vel annis pęnitentiam hic egissent; vel ab ea agenda per indulgentiam hic soluti fuissent.

Ad secundum, nego conseq. Cuique enim notum est, Judicem posse reum absolvere a tota pęna, quam pro certo scelere leges definierint; quamvis Judicem lateat illius pęnæ species, vel quantitas.

§. III.

An Indulgentiæ tantum valeant, quantum sonant?

VIII. Dico. *Indulgentiæ simpliciter tantum valent, quantum prædicantur; dummodo ex parte dantis sit auctoritas, & ex parte recipientis charitas, & ex parte causæ pietas, quæ comprehendit honorem Dei, & proximi utilitatem.* Verba sunt S. Thom. *quæst.* 25. *Supplem. art.* 2. ubi ostendit, quod nisi indulgentiæ simpliciter tantum valerent, quantum ab habente auctoritatem concedendi pronuntiantur; Ecclesia falsum prædicaret, ac fideles deciperet, nec ejus prædicatio a mendacio excusari posset. Unde inquit: *Dicendum est, quod quantitas effectus sequitur quantitatem suæ causæ. Causa autem remissionis pœnæ in indulgentiis non est, nisi abundantia meritorum Ecclesiæ, quæ se habet sufficienter ad totam pœnam expiandam: non autem causa effectiva remissionis est devotio, vel labor, vel datum recipientis indulgentiam, aut causa pro qua datur indulgentia. Unde non oportet ad aliquid horum proportionare quantitatem remissionis, sed ad merita Ecclesiæ, quæ semper superabundant. Et ideo secundum quod applicantur ad istum, secundum hoc remissionem consequitur. Ad hoc autem quod applicentur isti, requiritur auctoritas dispensandi hujusmodi thesaurum, & unio ejus, cui dispensatur, ad eum qui merebatur (quod fit per charitatem) & ratio dispensationis, secundum quam salvetur intentio illorum, qui opera meritoria fecerunt: fecerunt enim ad honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ in generali. Unde quæcumque causa adsit, quæ in utilitatem Ecclesiæ; & honorem Dei vergat, sufficiens est ratio indulgentias faciendi.* Et infra: *Nec in hoc fit nimis magnum forum de misericordia Dei (ut quidam dicunt) nec divinæ justitiæ derogatur: quia nihil de pœna dimittitur, sed unius pœna alteri computatur.*

IX. Ex hac S. Thomæ doctrina colligitur primo: ad valorem indulgentiarum requiri in eo, qui eas concedit, auctoritatem dispensandi thesaurum Ecclesiæ ex meritis Christi, & Sanctorum; sicut in eo solo adest facultas dispensandi bona communitatis, qui auctoritatem habet in communitate, ut dicetur. Deinde in eo, cui conceduntur, requiri unionem per charitatem cum illis, quorum merita dispensantur: sicut, ut aliquis gaudeat de bonis communitatis, debet esse communitati unitus. Et ideo qui est in peccato mortali, cum non sit unitus Christo, & Sanctis per charitatem, non est capax fruendi valore indulgentiarum.

X. Secundo colligitur: quantitatem fructus indulgentiarum correspondere quantitati meritorum Ecclesiæ, seu Christi, & Sanctorum; non quantitati devotionis, vel laboris ejus, qui eam recipit: quia indulgentiæ mensurantur meritis, quæ dispensantur; non ejus, qui eas suscipit. Unde ibi, *ad* 4. docet, quod si concedatur indulgentia septem annorum ei, qui vadit ad aliquam Ecclesiam: *Ille, qui est vicinus Ecclesiæ, & Ecclesiæ Sacerdotes, & Clerici consequuntur tantam indulgentiam, sicut ille, qui veniret a mille dietis: quia remissio non proportionatur labori, sed meritis, quæ dispensantur: sed ille, qui plus laboraret, acquireret plus de merito. Sed hoc intelligendum est, quando indistincte indulgentia datur. Quandoque enim distinguitur: sicut Papa in generalibus absolutionibus, illis, qui transeunt mare, dat quinque annos, aliis, qui transeunt montes, tres, aliis unum.*

Quando tamen pro acquirenda indulgentia præcipitur aliquod opus, puta, auxilium, vel eleemosyna ad fabricam Ecclesiæ (inquit ibi, ad 3.) *Intelligitur tale auxilium, quod sit conveniens ei, qui auxilium dat, & secundum quod accedit ad hoc, secundum hoc plus, vel minus de indulgentia consequitur. Unde etiam aliquis pauper dans unum denarium consequitur totam indulgentiam; non autem dives, quem non decet, ad opus tam pium, & fructuosum tam parum dare: sicut non diceretur Rex alicui homini auxilium dare, si ei obulum daret.* Eadem ratione, qui graviter, & multipliciter deliquit, ut plenam remissionem penarum per indulgentias consequatur; necesse est, ut aliquid præstet, quod proportionem habeat ad indulgentiæ sibi concessæ quantitatem.

XI. Tertio colligitur: ad valorem indulgentiarum requiri causam justam, & rationabilem ex parte concedentis, quæ cedat in honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ. Quia talis fuit *Intentio illorum, qui opera meritoria fecerunt, & quorum merita per indulgentias dispensantur*: qui autem secus faceret, non esset dispensator fidelis; quia non dispensaret secundum voluntatem Domini, & thesaurum Ecclesiæ prodige profunderet. Causæ autem justæ indulgentias ferendi primo sunt: causæ spirituales, ut infidelium conversio, hæresum extirpatio, populi tum erga Sanctos, tum erga Sedem Apostolicam devotio, urgens Ecclesiæ necessitas, gloria martyrum, & meritorum eorundem commendatio. Secundo: etiam causa temporalis, quatenus tamen ordinatur ad aliquid spirituale; quia tunc indulgentiæ dantur pro illo spirituali, ad quod ordinantur. Sic indulgentiæ conferuntur pro Basilicarum constructione, Monasterii, Xenodochii, vel in alimoniam pauperum, & euntibus ad bellum contra infideles. Ita Sanctus Thom. citata, *quæst.* 25. *Supplement. artic.* 3. ubi, *ad* 1. docet; quod *Non fit ibi simonia: quia non datur spirituale pro temporali; sed pro spirituali.*

D U B I U M IV.

An Indulgentiæ valeant etiam pro Defunctis?

§. I.

Certa Supponuntur.

I. Suppono ex D. Thom. *in* 3. *dist.* 45. *quæst.* 2. *art.* 2. *qu.* 1. suffragia, quæ fiunt a vivis pro mortuis, nihil prodesse existentibus in inferno. Partim, quia sunt extra vinculum charitatis, secundum quam opera vivorum continuantur cum mortuis: partim, quia totaliter ad vitæ terminum pervenerunt, recepta ultima retributione pro meritis, nimirum, æterna damnatione. Nec obest, quod adhuc eis desit pęna corporis: hoc enim non facit, quod sint in via, sicut nec beati modo sunt in via, etsi eis restet gloria corporis. Nam pęna damnatorum, & beatorum gloria essentialiter, & radicaliter consistit in anima.

Eadem ratione, ut ait S. Thom. ibi *quæstiunc.* 3. suffragia prodesse non possunt pueris in originali peccato mortuis: quia suffragia vivorum non prosunt mortuis extra gratiam, quales sunt præfati pueri: nec eorum status mutari potest, maxime quantum ad meritum essentialis præmii, vel pęnæ. Unde pro præfatis nec indulgentiæ valere possunt.

Opposita vero ratione, ut ait S. Doctor ibi *quæstiunc.* 4. nec suffragia, nec indulgentiæ prodesse, aut valere possunt pro Sanctis, qui sunt in Patria: *Suffragium enim de sui ratione importat quamdam auxiliationem, quæ non competit ei, qui defectum non patitur: nulli enim juvari competit, nisi in eo, quod indigens est. Unde cum Sancti, qui sunt in patria, sint ab omni indigentia immunes, inebriati ab ubertate domus Dei, eis juvari per suffragia* (sive indulgentias) *non competit.* Ita S. Thom.

II. Suppono secundo. Ex eodem S. Thom. laudato, *artic.* 2. *quæstiunc.* 1. suffragia vivorum prodesse defunctis; qui sunt in

in purgatorio. Hi enim uniuntur viventibus in charitate, & secundum quod viventium intentio fertur in illos, opera viventium eis communicantur: opus autem maximæ charitatis est Eucharistia, quæ est sacramentum unionis continens illum, in quo tota Ecclesia unitur, nempe Christum, & eleemosyna quæ est præcipuus charitatis effectus. Intentio autem viventium fertur in mortuos per orationem. Unde cum existentes in Purgatorio sint in statu indigentiæ, & nondum totaliter extra statum viæ, possunt vivorum suffragiis adjuvari. De quo locuti sumus, *in Tract. de Eucharistia, de Sacrificio Missæ, & in vera Ecclesia*, & alibi forte. Estque articulus fidei definitus in Florentino, & Tridentino, *Sess.* 25. *in Decreto de Purgatorio*. Modo quærimus: An pro istis etiam valeant indulgentiæ.

§. II.

Resolutio Dubii.

III. Dico Indulgentiæ prosunt defunctis in purgatorio existentibus, si in forma concessionis fiat expressa mentio, quod etiam illis concedatur. Est expresse S. Thom. *in* 4. *dist.* 45. *qu.* 2. *art.* 3. *qu.* 2. his verbis: *Indulgentia dupliciter alicui prodesse potest. Uno modo principaliter, alio modo secundario. Principaliter quidem prodest ei, qui indulgentiam accipit, scilicet, qui facit hoc, pro quo indulgentia datur; ut qui visitat limina alicujus Sancti: unde cum mortui non possint aliquid facere eorum, pro quibus indulgentia dantur, eis indulgentiæ directe valere non possunt. Secundario autem, & indirecte prosunt ei, pro quo aliquis facit illud, quod est indulgentiæ causa; quod sicut distinct.* 20. (qu. 3. art. 5. qu. 3. ad 2.) *dictum est, quandoque contingere potest, quandoque autem non potest, secundum diversam indulgentiæ formam. Si enim sit talis indulgentiæ forma:* Quicumque facit hoc, vel illud, habebit tantum de indulgentia; *Ille, qui hoc facit, non potest fructum indulgentiæ in alium transferre: quia ejus non est applicare ad aliquid intentionem Ecclesiæ, per quam communicantur communia suffragia, ex quibus indulgentia. Sub hac forma fiat;* Quicumque fecerit hoc, vel illud, ipse, & pater ejus, vel quicumque ei adjunctus in Purgatorio detentus tantum de indulgentia habebit: *talis indulgentia non solum vivo, sed etiam mortuo proderit. Non enim est aliqua ratio, quare Ecclesia possit transferre merita communia, quibus indulgentiæ innituntur, in vivos, & non in mortuos. Nec tamen sequitur, quod Prælatus Ecclesiæ possit pro suo arbitrio animas a purgatorio liberare; quia ad hoc, quod indulgentia valeat, requiritur causa conveniens indulgentias concedendi, ut supra, dist.* 20. *dictum est.* Ita S. Thom.

IV. Docet ergo S. Doctor, primo: indulgentias prodesse posse etiam fidelibus defunctis in purgatorio detentis. Cum enim hi sint nobiscum ejusdem corporis membra per fidem, & charitatem colligata; sint in statu indigentiæ, & nondum in termino; & hæc sit ratio, cur privati suffragia, & satisfactiones suas possint applicare defunctis tamquam membris ejusdem corporis: non est ratio, quare non possit summus Pontifex eis applicare satisfactiones Christi, & Sanctorum, cum ipse sit dispensator thesauri, & thesaurus sit pro corpore mystico totius Ecclesiæ nondum triumphantis. Unde ait S. Thomas: *Non est aliqua ratio, quare Ecclesia possit transferre merita communia, quibus indulgentiæ innituntur, in vivos, & non in mortuos.* Hac potestate usa fuit semper Ecclesia. Unde Leo X. in Bulla, quæ apud Cajetanum (cui Pontificiam Legationem in Germania obeunti est missa) 3. *p. q.* 48. *art.* 5. extat, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ decernit, quod indulgentiæ per Romanum Pontificem concessæ sive vivis, sive defunctis, valere eis ad remissionem pœnæ.

V. Dicit secundo: valere eis, si tamen *in forma &c.* Quia etsi quilibet possit opus proprium applicare, cui voluerit, atque ita satisfacere pro illo: indulgentiam tamen nemo potest applicare alicui, nisi ex intentione concedentis, cujus est applicare merita communia, & dispensare thesaurum Ecclesiæ.

VI. Dicit tertio; indulgentias defunctis valere, non directe, sed indirecte. Quia eis valent, non quia ipsi fecerint opus, cui annexa est indulgentia; sed quia alius, qui opus illud fecit, in ejus satisfactionem, & remissionem pœne ordinavit.

§. III.

Quomodo Defunctis valeant Indulgentiæ?

VII. Dico. Non valent per modum absolutionis, sed per modum suffragii. Valere per modum absolutionis est valere per modum sententiæ judicialiter prolatæ: & hoc modo, ut supra dixi, valent vivis. Valere autem per modum suffragii est valere per modum auxilii, eo modo, quo Ecclesia auxilium potest defunctis ferre. Cumque hoc tripliciter fieri possit: vel per opera pia eorum liberationem merendo de congruo, vel per orationem eam impetrando, vel per passiones satisfaciendo pro illis; hoc tertio modo indulgentia valet defunctis per modum suffragii, nempe, per modum satisfactionis, & solutionis: solvendo pœnas eis debitas, de satisfactionibus Christi, & Sanctorum in Ecclesiæ thesauro reconditis, quæ per Pontificem Deo offeruntur in compensationem.

Sicut ergo cum quis dat eleemosynam, vel jejunat pro defuncto, non absolvit eum a reatu pœnæ, sed offert illud opus Deo in satisfactionem pro illo: ita Pontifex non absolvit defunctorum animas a pœna; sed offert Deo ex thesauro Ecclesiæ satisfactiones communes, ut eis acceptatis liberentur. Ex quo apparet discrimen inter modum, quo Pontifex extendit indulgentiam ad defunctos, & modum, quo quilibet fidelis potest opera satisfactoria eis applicare. Nam hic opera tantum propria privata charitate dirigere ad defunctos potest, nulla jurisdictione, sive auctoritate utens. Pontifex autem utitur potestate clavium, & auctoritate, non judiciaria, sed dispensatoria, quam habet in communem thesaurum: eo modo, quo Princeps pro liberatione captivorum, qui sunt membra communitatis, de ejusdem thesauro pecuniam depromeret.

VIII. Prima igitur assertionis pars prob. Quia defuncti non subsunt jurisdictioni Pontificis: non enim potest eos citare, ad obediendum cogere, causas eorum cognoscere. Non sunt ex ovibus, quas *Joann.* 21. in Petro suscepit pascendas; cum eis Pontifex nullum, aut vitæ, aut doctrinæ pabulum præbere possit —— Addit S. Bonav. verba, quibus Apostolis data fuit potestas, Matth. 18. *Quæcumque solveritis super terram &c.* colligi potestatem solvendi, sicut, & judicialiter ligandi, restringi ad solos homines in terra viventes; hæc enim solet esse phrasis Sacræ Scripturæ, ut Job 41. v. 24. *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei.* Neque enim defuncti superstites sunt, nec *super*, sed *subtus* terram. Sicut ergo istos ligare non potest, ita nec proprie absolvere.

IX. Nec dicas. Potest Pontifex, & Ecclesia defunctos excommunicare; cur ergo non absolvere? —— Secundo. Axioma juris habet, delinquentem sortiri forum ratione delicti; cum ergo mortui peccaverint, dum hic essent, poterunt hic absolvi. —— Tertio. Mortui in purgatorio detenti, adhuc sunt viatores per fidem ambulantes; omnes autem viatores fideles subsunt Pontifici.

X. Respondeo enim ad primum neg. ant. Quia Ecclesia, aut Pontifex nec excommunicat, nec ab excommunicatione proprie absolvit mortuos; sed declarat, quæ sententia in eos ferri potuisset, dum viverent: & in hoc sensu prohibet, aut permittit fidelibus, ut pro illis orent, aut sacrificia offerre possint, aut eos sepultura donare: de quo aliqua diximus supra, *Quæst.* 1. *Dub.* 3. §. 3. —— Ex his respondetur ad secundum, mortui enim declarari possunt, discessisse vel absolutos, vel ligatos; non vero post mortem proprie ligari, vel absolvi. —— Ad tertium dico, in purgatorio detentos, ut docet S. Th. *in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 3. non esse simpliciter in statu viæ, sed quantum ad aliquid adhuc esse in via; quatenus nondum sunt consecuti terminum retributionis æternæ. Non sunt tamen simpliciter in statu viæ; quia nec possunt transmutari secundum statum felicitatis, & miseriæ, nec progredi merendo, aut demerendo; quales debent esse viatores, qui jurisdictioni Pontificis subjiciuntur.

XI. Posterior assertionis pars ex priori sequitur. Cum enim solum duplex sit modus indulgentias ferendi, scilicet per modum absolutionis, & suffragii, seu solutionis; si priori modo indulgentias defunctis Pontifices non concedunt, sequetur, ut eas concedant posteriori modo: nimirum, ut indulgentia perveniat ad defunctos, non per viam justitiæ, sed gratuitæ, ac misericordis Dei acceptationis, qua merita Christi, & Sanctorum, in eorum satisfactionem oblata velit acceptare. Quare, ut a pœnis solvantur, accedere debet misericordia Judicis, cui immediate subsunt, nempe, Dei; ut is oblata pro eis suffragia satisfactoria gratiose dignetur ad eorum liberationem acceptare: De quo egregie Cajet. *Tract.* 16. *de Indulgentiis, q.* 5. *videndus.*

XII. Cæterum, ut supra tetigi, ex his non est inferendum, Ecclesiam, & Pontificem in conferendis indulgentiis non uti potestate clavium; contrarium enim fert stylus, quo indulgentiarum Bullæ, sive pro vivis, sive pro defunctis loquuntur. In eis enim duo exprimuntur. Et quod auctoritate Apostolica concedantur pro defunctis; & quod eædem indulgentiæ illis per modum suffragii opitulentur. Per primum indicatur, Pontificem auctoritative procedere, nimirum potestate clavium aperiendo Ecclesiæ Thesaurum, & ex eo communia merita depromendo in satisfactionem pro pœnis debitis, sive vivis, sive defunctis. Per secundum vero indicatur, quoad pœnas defunctis relaxandas, se non auctoritative, & absolvendo procedere; sed indulgentiam per modum suffragii, transferendo, seu offerendo solutionem, qua Deus illos a pœna absolvat: Quod esto Deus id ex justitia præstare non teneatur, cum ad hoc nulla promissione se obligarit: ea tamen acceptatione posita, recte dicitur intervenire justitiam, cum per satisfactiones de thesauro Ecclesiæ oblatas, justa fiat pœnarum compensatio.

XIII. Quæri solet: An positis omnibus, quæ ex parte viventium requiruntur, certa semper, & ineffabili lege prosint indulgentiæ iis, pro quibus conceduntur.

Respondeo, probabile esse, quod omnibus ex parte viventium requisitis impletis, indulgentiæ semper prosint defunctis. Quia ex parte horum nullum est impedimentum, cum sint in gratia, & charitate confirmati; neque apparet ratio ex parte Dei, cur oblata pro illis suffragia non acceptet. Unde S. Augustinus, *in Enchiridio. c.* 110. & *lib. de Cura pro mortuis, c.* 1. & 4. loquens de pio affectu precantium pro defunctis, ait: *Qui cum defunctis a fidelibus charissimis exhibetur, eum prodesse non dubium est iis, qui cum in corpore viverent, talia sibi post hanc vitam prodesse meruerunt.* Quæ verba collata cum præcedentibus, & subsequentibus significare videntur, non tantum publicas Ecclesiæ, sed etiam privatas singulorum preces, in charitate defunctis, pro quibus fiunt, absque dubio prodesse.

Veruntamen cum sit ejusdem Augustini immo totius Ecclesiæ doctrina, animas in futuro sæculo juvari, prout in hac vita meruerunt: quæ quidem merita certum est esse inæqualia; sicut

sicut & inæquale fuit studium satisfaciendi pro suis peccatis in hac vita; probabiliter existimant plures, non omnes per easdem indulgentias æqualiter juvari, sed proportione quadam suorum meritorum plus, aut minus: ut illis quoque locum habeat, quod Bonifacius VIII. *in Extrav.* de vivis dicit, nempe, quod efficacius indulgentiam consequitur qui ut indulgentia sibi prodesse possit, magis promeritus fuit, & ad eam satisfaciendo propius accessit.

Ex quibus omnibus satis colligitur: non ita certo statuendam esse alicujus animæ, pro qua data sit indulgentia, e purgatorio liberationem; ut jam non amplius pro ea orandum sit, vel rollenda sint anniversaria, aut cætera, in suffragium illarum fieri solent, omittenda. Quis videlicet, certo nobis constare non potest, ea omnia subsistere, quæ ad plenum indulgentiæ effectum consequendum requiruntur. Unde S. Thom. supra laudatus, *in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 3. quæst. 2.* ait: *Neque tamen sequitur, quod Prælatus Ecclesiæ possit pro suo arbitrio animas a purgatorio liberare; quia ad hoc, quod indulgentia valeat, requiritur causa conveniens indulgentias concedendi*, videlicet, tam ex parte ejus, qui concedit, quam ejus, pro quo conceditur.

D U B I U M V.

Quinam indulgentias facere possint?

§. I.

De Parochis, Abbatibus &c.

I. Dico. Nec Parochi, nec Abbates, nec Prælati regulares potestate ordinaria possunt indulgentias concedere. Ita S. Thom. *qu. 26. Suppl. art. 1.* Nam cum indulgentiæ dispensentur ex thesauro Ecclesiæ, soli illi eas concedere possunt, qui præsiciuntur Ecclesiæ; sed Parochi, Abbates, & Prælati regulares non præsiciuntur Ecclesiæ; ergo &c. Minorem probat Sanctus Thomas sic: *Cum Ecclesia sit congregatio fidelium, congregatio autem hominum sit duplex, scilicet, œconomica, sicut illi, qui de una familia sunt; & politica, sicut illi, qui sunt de uno populo: Ecclesia assimilatur congregationi politicæ, quia ipse populus Ecclesiæ dicitur; sed conventus diversi, vel parochiæ in una diœcesi assimilantur congregationi in diversis familiis, vel in diversis officiis.* Et ideo Parochi, Abbates, & Præfecti Regularium, cum suis conventibus, & parochiis præsint uti œconomicæ, non ut politicæ multitudini; idest, non tamquam civitati, aut provinciæ, sed tamquam uni familiæ cuidam, non sunt simpliciter Prælati Ecclesiæ, sed quasi coadjutores. Unde nec plenam habent potestatem in dispensatione omnium sacramentorum, nec omnimodam in suos subditos jurisdictionem, quam habent Episcopi. Hac ratione Innocentius III. Cap. *Accedentibus*, tit. *de Excess. Prælatorum*, declarat, non esse Abbatibus potestatem concedendi indulgentias, severeque prohibet, ne attentent.

II. Nec obstat, quod religiosum Præfecti soleant suæ religionis, & communitatis bona spiritualia communicare aliis: talis enim communicatio non est indulgentia proprie dicta. Primo: quia non fit ex thesauro indeficienti meritorum Christi, & Sanctorum, sed solum ex bonis illius congregationis, quæ indeficientia non sunt. Secundo: quia per eam non applicantur satisfactiones præteritæ, quæ cum aliis superabundent, in thesaurum sint reconditæ, sed opera, quæ fient in illa congregatione. Tertio: quia per illas communicationes, *Quamvis homo solvatur a reatu pœnæ, quantum ad Deum, tamen non solvitur a debito faciendi satisfactionem, ad quam obligatus est ex præcepto Ecclesiæ*, ut ait S. Thomas loco citato.

III. Neque etiam obstat, quod Confessarii per absolutionem sacramentalem, non solum culpam solvant, sed etiam pœnam. Quia non omnis solutio pœnæ est effectus indulgentiæ; sed ea tantum, quæ fit per jurisdictionem fori externi, relaxando pœnitentiam injunctam, vel in totum, vel ex parte. Confessarii autem, ut tales, non habent jurisdictionem fori externi; nec possunt indulgere satisfactionem debitam, sed tenentur eam pro gravitate delicti injungere: vel si pœnitentis infirmitas non patiatur, debent residuum ei committere per se assumendum, vel a Deo expectandum.

IV. Sed instabis. Falsum est, solos Ecclesiæ Prælatos jurisdictionem in foro exteriori habentes posse indulgentias concedere. Nam Corinthii incestuoso fecerunt indulgentiam. Id enim significare videntur illa verba, 2. Cor. 2. v. 10. *Cui aliquid donastis, & ego*. Quod facere videntur alii fideles, dum aliis applicant suas satisfactiones.

V. Respondeo, nego ant. Dato autem, quod omnes Corinthii aliquam partem habuerint in indulgendo ulteriorem satisfactionem illi incestuoso; hanc habuerunt, non potestate (id enim solus Paulus præstitit) sed voto, commiseratione, & consilio: hoc enim modo censetur facere cœtus fidelium, quod soli Ecclesiæ Præfecti potestate. Ad eum sensum, quo S. Aug. *lib. 3. de Baptismo contra Donatistas, cap. 18.* dicit, quod *Remissio peccatorum detur per columbæ gemitus*, idest, per orationes, lacrymas, aliaque opera, quibus cooperatur ad impetrandam peccatoribus veniam; non autem sacramentum pœnitentiæ ministrando. —— Quare nec applicando suas satisfactiones fideles indulgentiam faciunt, quia non usu jurisdictionis, sed ex charitate id faciunt. Unde nec pœnitentem liberant a pœnitentia per Sacerdotem injuncta.

VI. Ex his consequitur, nec Archidiaconos, nec Episcoporum Vicarios habere ordinariam potestatem indulgentias concedendi; quia simpliciter non sunt Prælati Ecclesiæ. An vero hinc facultatem habeat Capitulum cathedrali sede vacante; negant Dominicus Soto, *dist. 21. q. 1. art. 4.* & Suarez, *Tom. 1. in 3. part. disp. 55. sect. 4.* Affirmant vero Sylveller verbo *Capitulum*, & Zerola verbo *Indulgentia*. His favet usus. Nam Vicarii generales, sede vacante, concedere consueverunt indulgentiam quadraginta dierum, sicut Episcopi in sua diœcesi. Collegium tamen Cardin., Sede Apost. vacante, non potest pro tota Ecclesia indulgentias facere: quia hæc potestas alligata est Pontifici, ut Petri successori. An vero pro diœcesi Romana Vicarius, vel alter possit, nihil certi statuo. Episcopus tamen confirmatus, etsi nondum consecratus, potest, pro sua diœcesi indulgentias facere (quia indulgentia non est actus ordinis, sed jurisdictionis) idque auctoritate ordinaria.

VII. Dixi, solos Ecclesiæ Præfectos *via* ordinaria posse indulgentias concedere. Nam, ut docet S. Th. cit. loco, *art. 1.* Diaconi, & alii non Sacerdotes, sicut & Legati Sedis Apostolicæ possunt ex commissione concedere indulgentias; quia potestas faciendi indulgentias sequitur clavem jurisdictionis, non clavem ordinis. Debet tamen saltem esse Clericus. Quia etsi ex absoluta potestate posset summus Pontifex delegare istam jurisdictionem non Clerico; præter ipsum tamen nemo alius id posset. Immo nec foret congruum, quod vel ipse delegaret hanc jurisdictionem alii, quam Clerico.

§. II.

De Episcopis, &c.

VIII. Dico. Solus Papa potest indulgentias facere pro tota Ecclesia, cæteri vero Episcopi pro sua diœcesi, vel provincia, jurisdictione ordinaria, modo tamen explicando. Ita S. Thomas citato loco, *art. 3.* his verbis; *Papa habet plenitudinem Pontificalis potestatis, sicut Rex in Regno. Sed Episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi Judices civitatibus præpositi, propter quod eis solet in suis litteris Papa* Fratres *vocare; reliquos autem omnes vocat* Filios. *Et ideo potestas faciendi indulgentias plene residet in Papa: quia potest facere prout vult, causa tamen existente legitima. Sed in Episcopis est taxata secundum ordinationem Papæ. Et ideo possunt facere secundum quod est eis taxatum, & non amplius.*

IX. Ex his fit, quod solus Papa, qui solus habet plenitudinem potestatis, potest indulgentiam plenariam facere, & hoc quibusvis per totam Ecclesiam fidelibus. Cæteri autem Episcopi non possunt, nisi his, qui sunt ex sua diœcesi; Archiepiscopi, his qui sunt de sua provincia. Atque hæ unius tantum anni, cum dedicatur Ecclesia; aliis vero temporibus quadraginta solum dierum. Ita statuerunt Innocentius III. in Concilio Lateran. IV. & Cap. *Cum ex eo*, tit. *de Pœnitentiis*, Honorius IV. Cap. *Nostro*, eodem titul. & Bonifacius VIII. Cap. *Indulgentia*, in Sexto, eodem titul. Et hoc ait Bonifacius sive ab uno, sive a plurimis simul Episcopis dentur: *Si vero prædictum modum excesserint, indulgentiæ vires non obtinent*, quantum tamen ad excessum: valent enim quantum ad eam partem, quam jure possunt concedere; quia secundum regulam juris 37. in Sexto: *Utile non debet per inutile vitiari.*

X. Indulgentias autem ab Episcopis latas solis fidelibus eis subditis prodesse, declaravit Alex. III. qui interrogatus ab Archiep. Cantuariensi: num concessæ ab Episc. indulgentiæ profint fidelibus eis non subjectis, quia alterius diœcesis? Respondet, Cap. Quod autem: *Quod cum a non suis Judice ligari nullus valeat, vel absolvi; remissionis prædictas prodesse illis sanctimonia debitamus, quibus ut prosint, proprii Judices specialiter indulserunt.* Loquitur autem de indulgentiis concessis in dedicatione Ecclesiarum, & conferentibus ad ædificationem pontium, super quo consultus fuerat.

XI. Quo autem jure habeant Episcopi potestatem indulgentias concedendi: an jure tantum ecclesiastico, an vero etiam divino; distinguendum videtur. Vel enim loquimur de potestate eas concedendi, vel de modo exercendæ talis potestatis. Si de potestate indulgentias suis subditis concedendi loquamur, eam dici potest a Christo Episcopis collatam fuisse, & proinde a jure divino in eos derivasse. Si vero de modo exercendæ hujus potestatis sermo fit; hic ex præcepto Ecclesiæ, seu jure humano ecclesiastico Episcopis statutus fuit. Prima pars videtur colligi; Tum ex Scriptura: nam sicut, *Joann. 20.* illis verbis: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt*, intelligitur concessa Apostolis, & Episcopis eorum successoribus ordinaria potestas absolvendi a peccatis: ita hisce aliis, Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata, & in Cœlo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta, & in Cœlo*, intelligitur eisdem a Christo collata potestas in foro exteriori, vel ligandi pœnis, vel a pœnis solvendi —— Tum ex traditione: cum enim jus, de quo est quæstio, olim sibi usurpassent Sacerdotes quidam, qui ad libellos martyrum, inconsultis Episcopis, pace lapsos donabant; temerarium hunc ausum tamquam Evangelio, & concessæ divinitus Episcopis auctoritati contrarium, his verbis compressit Cyprianus, Epist. 10. *Quod enim non periculum insinuare debemus de offensa Domini, cum aliqui de Presbyteris nec Evangelii, nec loci sui memores; sed neque futuram Domini judicium, neque nunc sibi præpositum Episcopum cogitantes, quod numquam omnino sub Antecessoribus factum est, cum contumelia, & contemptu Præpositi rotum sibi vindicant?* Si ergo contra Evangelium operabantur Presbyteri, qui inconsultis Episcopis lapsos ad indulgentiam admittebant, sequitur hoc jure divino Episcopis competere.

XII. Accedit ratio theologica, quam indicat S. Th. *qu. 26. Sup-*

plem. a. 1. nimirum: quod conferre indulgentias est communia Ecclesiæ bona dispensare; dispensare autem bona communia Reipublicæ ad solos Principes, & Rectores spectat. Atqui solus Episcopus proprie Prælatus, & Rector Ecclesiæ dicitur, *& ideo ipse solus quasi sponsus annulum Ecclesiæ recipit*. Unde *Act.* 20. v. 28. de Episcopis dicitur: *Quod Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*. Unde Cyprianus, Ep. 27. *Ut Ecclesia* (inquit) *super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur; cum hoc divina lege fundatum sit.*

XIII. Secunda vero pars probatur. Nam esto omnes Episcopi divino jure a Christo ad regendam Ecclesiam constituti sint; non tamen omnes immediate, & cum æquali potestate jurisdictionis: sed sicut in Petro Ecclesiam fundavit, eique universale regimen suarum ovium commisit; ita hoc privilegium divino jure in Petri successore Romano Pontifice continuatur; ut ipse sit totius gregis Rector cum plenitudine jurisdictionis, quæ per ipsum in alios particularium gregum duces, & pastores descendat. Unde S. Thomas, qu. 26. Supplem. a. 3. *Papa* (inquit) *habet plenitudinem Pontificalis potestatis, quasi Rex in Regno: sed Episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi Judices singulis civitatibus præpositi.* Quare modus exercendæ talis potestatis jurisdictionis conferendi indulgentias, potuit jure Ecclesiastico in Episcopis per Papam, & Concilia taxari, ut superius dicebamus.

§. III.

De Concilio Generali.

XIV. Dico. Concilium generale, secluso Pontifice, non habet potestatem concedendi plenariam indulgentiam. Primo: Quia solus Pontifex, non autem, eo secluso, Concilium habet supremam in Ecclesia potestatem. Secundo. Ut constat ex Cap. *Cum ex eo*, tit. *de Pœnit.* Cap. *Nostro*, eodem titulo, & Cap. *Indulgentia*, in Sexto, non plus possunt in concedendis indulgentiis plures Episcopi simul juncti, quam singuli: cum ergo singuli non possint concedere indulgentias, nisi dictis Canonibus taxatas, nec poterunt simul juncti.

Nec dicas, Episcopos in Concilio generali junctos repræsentare totam Ecclesiam. —— Nego enim ant. Nam sicut comitia Regni, secluso Rege, non repræsentant Regnum: ita nec Concilia generalia, secluso Pontifice, repræsentant Ecclesiam. Et sicut membra corporis, secluso capite, omni vigore spoliantur: ita membra Ecclesiæ separata a capite Romano Pontifice omni potestate, quæ in ea per ipsum derivatur, destituuntur.

XV. Objicies tamen primo. Concilium generale habet potestatem ferendi leges communes ab omnibus observandas, saltem mortuo Pontifice; ergo etiam indulgentias ferendi —— Respondeo, nego conf. Nam Concilium generale, mortuo Pontifice, potest quidem ferre leges ad regimen Ecclesiæ pro eo tempore, quo Sedes vacat, necessarias: sed ad indulgentias plenarias concedendas, ne quidem tunc, habet potestatem; quia in Concilio non est potestas major Episcopali, quamvis multiplicata.

XVI. Objicies secundo. In omni communitate distributio bonorum communium pertinet ad communitatem ipsam, etiam, absente capite; ergo &c.

Respondeo, dato antec. neg. conseq. Nam thesauri materialis dominium est penes communitatem; ipsaque est, quæ dispensationem illius commisit Regi, vel Capiti. Spiritualis vero thesauri dominus est solus Christus; dispensator autem summus is est, quem supremum sui Vicarium constituit: unde quamvis in Concilio generali adsint omnes Pastores, si tamen desit Papa, nemo est, qui plene possit thesaurum istum dispensare.

XVII. Objicies tertio. Concilium Basileense, *Sess.* 24. de facto concessit indulgentiam plenariam, cum tamen tunc ei non adesset Papa; ergo &c.

Respondeo, indulgentiam illam fuisse nullam; nec Concilium illud post separationem ab Eugenio Papa fuisse verum Concilium, ac ullius auctoritatis, ut ex ejus actis, & ex *Sess.* 11. Concil. Lateran. sub Leone X. ubi vocatur conciliabulum omni robore carens; sed hæc sunt altioris indaginis, quam præsens materia non patitur.

XVIII. Quæri solet: An qui est in peccato mortali possit indulgentias facere?

Respondet S. Thomas citata *quæst. 26. art. 4.* affirmative. *Nam facere indulgentias pertinet ad jurisdictionem; sed per peccatum homo non amittit jurisdictionem. Et ideo indulgentiæ æque valent, si fiunt ab eo, qui est in peccato mortali, sicut si fierent ab eo, qui est sanctissimus: cum non remittat pœnam ex vi meritorum suorum; sed ex vi meritorum reconditorum in thesauro Ecclesiæ.* Et hic est fons, a quo indulgentiæ recipiunt valorem, non autem qui eas concedit, qui nihil de suo confert.

Nec valet dicere. Majus est indulgentiam facere, quam eas recipere: sed ille, qui est in peccato mortali, non recipit, ergo nec eam facere potest. —— Respondet enim S. Thomas citato loco, *ad 2.* quod *Majus est facere indulgentias, quam recipere, quantum ad potestatem; sed est minus quantum ad propriam utilitatem.*

Hæc de hac materia sufficiant. Plura, præsertim praxim spectantia, apud Auctores videre Studiosus poterit.

TRACTATUS UNDECIMUS
DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

HOC Sacramentum *Extremæ Unctionis* nomen obtinuit, quia inter omnes unctiones extrema est. Multas enim unctiones Ecclesia frequentat, nimirum: unctionem catechumenorum in pectore, & inter scapulas: unctionem baptizatorum, quæ fit in summo vertice: Unctionem, quæ per Episcopos fit in fronte, alio nomine confirmatio dicta: unctionem chrismatis, qua Sacerdotum manus, Episcoporum vero, dum ordinantur, manus, & caput inunguntur: unctionem, qua Reges inaugurantur: unctionem denique, qua speciali ritu vasa ad sacrificium necessaria consecrantur. Harum postrema, & extrema est, de qua loquimur; quia non nisi prope exitum ex hac vita confertur; ideoque dici etiam solet *Unctio infirmorum, & Sacramentum exeuntium*. Unde Tridentinum, *Sess.* 14. *c.* 3. *de Sacr. Extr. Unct.* ait; *Declaratur etiam, esse hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: unde & sacramentum exeuntium nuncupatur.* Ex materia etiam, qua constat, vocatur a Græcis *Oleum Sanctum*: sic enim in eorum Euchologiis legimus. A materia vero, & forma simul sumptis a Græcis appellatur etiam oratio cum oleo, juxta Ep. Jacobi 5. v. 14. *Orent super eum ungentes eum oleo*. De hac ergo in præsenti Tractatu sermo erit.

QUÆSTIO I.

De Essentia Extremæ Unctionis.

UT hoc rite expendamus, quæremus primo. An sit verum novæ legis sacramentum? Secundo: Quænam sit ejus materia, & forma.

DUBIUM I.

An Extrema Unctio sit Sacramentum?

§. I.

Quid in hac Re Sectarii veteres, & moderni senserint.

I. DE Waldensibus, qui, auctore Petro Waldo, sæculo duodecimo eruperunt, controvertitur apud eruditos: an revera negarint, extremam unctionem esse sacramentum. Affirmat Bellarminus referens Æneam Sylvium, *l. de Origine Bohemorum, cap.* 35. (qui tamen ibi de Wiccleffitis, & Hussitis, non de Waldensibus inquitur.) Id etiam colligit ex Reynero, contra Waldenses, *c.* 5. ubi ait: *Sacramentum unctionis etiam reprobant.*

Alii, inter quos Juvenin, censent, Waldenses improbasse quidem ritum, quo extrema unctio a Romana Ecclesia peragitur, & aliquos ejusdem abusus; quod nimirum, tantum divitibus, & nonnisi pretio daretur: non tamen absolute a sacramentis eam expunxisse. Unde in fidei professione, quam Ladislao Regi obtulerunt: *Sacramenta* (inquiunt) *septenario inclusa numero Ecclesia Christi utilia esse pandimus.* Et insuper duplicem agnoscunt in extrema unctione effectum: *Primum, causam facilioris ingressus ad languentes: Hæc re sacramentum non est. Alterum est, res ipsa signata tali unctione, quæ tribuitur a Deo in Christo. Pro qua re in recta fide, ut languenti fideli id condonetur, præcipue orandum est B. Jacobi precepto: Infirmatur quis in vobis &c.* Cæterum reprobant Extremæ unctionis abusus, quales videbant (aut effingebant) in Presbyteris illius temporis, nimirum quia solis divitibus, & quidem soluto pretio dabatur, & propterea plures Sacerdotes, & plura lumina in eo perficiendo adhibebant, quibus impensis cum pauperes impares essent, absque extrema unctione relinquebantur. Ita ex Reynero. Addunt alii, Waldenses improbasse tantum consecrationem olei in extrema unctione: ex quo sequi-